

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิธีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองแค "สริกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) ความมุ่งหมายในการวิจัยดังนี้ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร 2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิธีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนหนองแค "สริกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรเพิ่มเติมวิธีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน 4. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตร 5. เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเพิ่มเติมให้เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาสังคม มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร โครงร่าง ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร ขั้นที่ 5 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบ อิงมาตรฐาน ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตร จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง นำมาพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความ สอดคล้องของหลักสูตรโครงร่างและปรับปรุงหลักสูตรโครงร่างโดยการสังเคราะห์ข้อคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญ นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 โรงเรียนหนองแค "สริกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น หลักสูตรโครงร่างซึ่ง ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วย การเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล แบบ สังเกตพฤติกรรมกรเรียน แบบประเมินการปฏิบัติกิจกรรมเผยแพร่ ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม ไทย แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเองทุกขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบ t - test แบบ dependent และการสังเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง พบว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมและสาระการเรียนรู้ และมีนโยบายให้ ชุมชน สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐานได้ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในสถานศึกษาทุกแห่ง และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร เห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตรโดยร่วมกำหนดสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง พบว่า ได้หลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ดังนี้ ประวัติวิถีชีวิตสังคมไทย วัฒนธรรม ประเพณีเอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย เศรษฐกิจพอเพียง เวลาที่ทำการสอน 20 ชั่วโมง ทัศนศึกษา 1 วัน การประเมินหลักสูตรโครงร่าง พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องระหว่าง 0.8 - 1.0 ดังนั้น ส่วนประกอบในโครงร่างหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 โรงเรียนหนองแค "สรกิจพิทยา" ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 30 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาดทดลอง 20 ชั่วโมง ทัศนศึกษา 1 วัน พบว่า นักเรียนมีความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในหลักสูตรที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะกิจกรรมการชมวิถีทัศน์ วิชิตีภาพยนตร์ การแสดงบทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติ การไปทัศนศึกษาที่หมู่บ้านควาย และตลาด 100 ปีที่จังหวัดสุพรรณบุรี การได้เผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีไทย โดยการเผยแพร่เรื่องมารยาทไทยในรูปแบบของการทำโครงงาน

4. ผลการประเมินผลหลักสูตร พบว่า ในระหว่างใช้หลักสูตรนักเรียนมีความสนใจ ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการ

ปฏิบัติการกิจกรรมเผยแพร่ ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย กิจกรรมมีความน่าสนใจ การปฏิบัติกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ผลงานมีคุณภาพ แต่ยังขาดความคิดสร้างสรรค์ ด้านความพึงพอใจพบว่า ในภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในหลักสูตร

5. ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร พบว่า มีข้อที่ควรปรับปรุง คือ การเพิ่มเวลาทำการสอนจะต้องมีการปรับเพิ่มเนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่มีจุดเน้นที่ต้องการให้เกิดทักษะแก่นักเรียนในด้านต่างๆ ที่ต้องใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก และทักษะที่ต้องใช้ในกิจกรรมการเรียนเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาจึงจะเกิดทักษะกระบวนการ เช่น ทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม การสืบค้นข้อมูล การฝึกปฏิบัติมารยาท ฯ เป็นต้น และข้อที่ต้องปรับปรุงอีกประเด็นหนึ่งคือ ควรจะสอนให้ช้าลง ดังนั้นจึงควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาให้เหมาะสม จึงมีการปรับแก้ไขระยะเวลาที่ทำการสอนเพิ่มขึ้น จาก 20 ชั่วโมง ทักษะศึกษา 1 วัน เป็น 28 ชั่วโมง ทักษะศึกษา 1 วัน

การอภิปรายผล

การวิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง ในการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองแค"สภกิจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่าสถานศึกษามีนโยบายให้พัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้มีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 23 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษา ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการ และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ในเรื่องมาตรฐานการเรียนรู้ของทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม และให้กลุ่มสาระสามารถพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมขึ้นตามสภาพของท้องถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 2) ที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้จากส่วนกลาง เพื่อเป็นหลักประกันว่าเยาวชนของชาติจะได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2547, หน้า 5) ที่กล่าว

ว่า หลักสูตรอิงมาตรฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย หรือเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดเนื้อหา ทักษะกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถบรรลุตามที่มาตรฐานกำหนด การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมวิธีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน โดยร่วมกำหนดสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล สื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สาลินี อุดมผล (2540, พ) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเจียรไนหินล จากการศึกษาเอกสารและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ผลการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเจียรไนหินล ส่วนที่ควรปรับปรุงคือเรื่องเวลา และสอดคล้องกับ อธิเดช น้อยไม้ (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549 มิถุนายน 15) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องนครปฐมบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความคิดเห็นตรงกันว่า ต้องการให้นักเรียนหรือเยาวชนในจังหวัดนครปฐมได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ผลการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ ดระการ ก้าวกลิกรรม (2544, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลของโรงเรียนนายเรืออากาศ จากการศึกษาข้อมูลคุณลักษณะของบุคลากรและข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนารูปแบบหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล พบว่า ได้ข้อมูลคุณลักษณะของบุคลากรที่สามารถนำมาพัฒนารูปแบบหลักสูตรสาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล ผลการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี และสอดคล้องกับ ชีวรัตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 3) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออุ้มผาง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นโยบายของหน่วยงานต่างๆ ต้องการให้สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆและชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลการพัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้อง มีข้อปรับปรุงคือ ควรมีการเพิ่มระยะเวลาให้เหมาะสมกับเนื้อหา และสอดคล้องกับจิตรา ชุมณี (2545, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรมีคุณค่าท้องถิ่นอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ผลการพัฒนาหลักสูตร จากกลุ่มนักเรียนที่เรียนรู้จากหลักสูตรสามารถทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นได้ มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร หลักสูตรควรปรับปรุง

เรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา และสอดคล้องกับณรงค์ ชาติ (2547, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาข้อมูล พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ มีนโยบายให้สถาบันการศึกษา จัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด ผลการ พัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเป็นหลักสูตรที่ดี มีข้อปรับปรุงเรื่องระยะเวลาให้เหมาะสมกับ กิจกรรมและสอดคล้องกับการออกดอกผลของพรรณไม้ที่ทำการศึกษา และสอดคล้องกับทรงศรี หอมจันทร์ (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชา ชนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน บ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จาก การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรวิชา ชนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และควรนำวิทยากรและวัตถุต้นแบบมาใช้ในการ พัฒนาหลักสูตร ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพดี นักเรียนสามารถ ปฏิบัติการทำขนมได้อย่างคล่องแคล่ว นักเรียนมีความพึงพอใจหลักสูตร มีข้อปรับปรุงควรมีการ เพิ่มเนื้อหาขนมไทยประเภทอื่น และสอดคล้องกับ แอน เอส (Ann S.,2006, June 10) ได้ ทำการศึกษาความต้องการในการพัฒนาและปฏิรูปหลักสูตรของครูจำนวน 185 คนในโรงเรียน ขนาดกลางในเมือง นอกเมือง และชนบทในรัฐนอร์ทเวสเทิร์น ผลการวิจัยพบว่า ครูได้แสดง ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาและปฏิรูปหลักสูตรในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนา หลักสูตรต่อไป และสอดคล้องกับวิทเธอร์ (Wither,2006, June 10) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นและการจัดพื้นฐานทางการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาข้อมูลเพื่อการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา YVLEI พบว่า ได้ข้อมูลพื้นฐานที่โรงเรียนควร ปรับปรุงเรื่องความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่มี อยู่ ให้เห็นเรื่องระเบียบวินัยโดยการร่วมมือกันระหว่างครู ชุมชน และนักเรียน และสอดคล้อง กับ มู (Moore,2006, June 10) ได้ศึกษาเรื่อง ครูกับการเข้าร่วมสัมมนาการเรียนรู้อันพื้นฐาน ด้านวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงการใช้ โครงสร้างและนวัตกรรมใหม่ๆเพื่อพัฒนาหลักสูตรและสอดคล้องกับออสทริช (Oestreich,2006, June 10) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในเบอร์ลิช โดยการสัมภาษณ์อย่าง ไม่เป็นทางการกับบุคลากรด้านโบราณคดีและครูชาวเบอร์ลิชพบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีปัญหา ในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรครู และหลักสูตรไม่สอดคล้องกับ ความ ต้องการด้านหลักสูตร มีความต้องการที่จะใส่หลักสูตรสังคมอย่างจำกัดเฉพาะกลุ่มของตน และ สอดคล้องกับ เบนเนทท์ (Bennett,2006, June 10) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนา

หลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ควรมีการส่งเสริมให้ครูเป็นครูมืออาชีพ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรโครงร่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโครงร่างตาม ข้อมูลที่ได้ศึกษาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล โครงสร้างของหลักสูตรประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ดังนี้ ประวัติวิถีชีวิตสังคมไทย วัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย วิถีชีวิต ของประชาชนในอำเภอหนองแค สภาพปัญหาของอำเภอหนองแค เศรษฐกิจพอเพียง เวลาที่ทำการสอน 20 ชั่วโมง ทักษะศึกษา 1 วัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 มาตรา 7 มาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 27 และมาตรา 28 ที่กำหนดว่ากระบวนการในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับ สภาพปัญหาในชุมชน และสังคม และให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรต่างๆ ส่งเสริมความ เข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการ แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ชำรง บัวศรี (2531, หน้า 129) ที่มีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ หลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา การเลือกเนื้อหาวิชา การจัดทำวัสดุหลักสูตรสื่อการเรียนการสอน การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การ กำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย ดิสสระ (2535, หน้า 37-38) กล่าวถึงหลักสูตรที่ดีต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับ การบริหารหลักสูตร การจัดแผนการเรียน การสอน วิธีสอนและคุณสมบัติผู้สอน สถานที่ สื่อการเรียนการสอน หนังสือหรือตำราเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของอุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2545, หน้า 10) กล่าวถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตร ดังนี้ จัดทำโครงสร้างเวลา พิจารณาเนื้อหาหลักกับมาตรฐานการเรียนรู กำหนดเวลาสอนให้เหมาะสมกับสาระหลักและจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้ จัดทำเนื้อหา รายสัปดาห์ที่จะสอนในเวลา 1 ปี เขียนแผนการสอนรายปี / รายภาค จัดทำแผนการสอนราย ครั้ง ทำสื่อการสอน สร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ ประเมินผลรายปี / ภาค ทำการสอนจริง ปรับปรุงแผนการสอนรายครั้งและรายปี และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้า 2) กล่าวถึงองค์ประกอบของ หลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างของหลักสูตร มี คำอธิบาย รายวิชา (โครงสร้างรายวิชา) หน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้

ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ สอดคล้องกับชีวิตน์ สาลีประเสริฐ (2545, หน้า 3) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออุ้มทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และแผนการสอน 6 แผน และสอดคล้องกับ จิตรา ชุมณี (2545, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาท้องถิ่นอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรประกอบด้วยหลักการ คำอธิบายรายวิชา จุดหมาย โครงสร้าง ขอบข่ายเนื้อหาวิชา เวลาเรียน แผนการสอน และสอดคล้องกับ ณรงค์ ชาติ (2547, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรีหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนประกอบด้วย ความนำ วิสัยทัศน์การเรียนวิทยาศาสตร์ เป้าหมาย โครงสร้าง คุณภาพผู้เรียน คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ เวลาเรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล สื่อการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ ทรงศรี หอมจันทร์ (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชา ชนม์ไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี หลักสูตร โครงร่างประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เนื้อหาสาระเวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และประเมินหลักสูตรโครงร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านนำหลักสูตรโครงร่าง มาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรโครงร่างไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 จำนวน 30 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ใช้เวลาทดลอง 20 ชั่วโมง และทัศนศึกษาในวันเสาร์ 1 วัน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองเอง โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 แผน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ใช้ชีวิตทัศน นักเรียนได้ร่วม

แสดงออกในกิจกรรม เช่น การแสดงความคิดเห็นจากการวิเคราะห์ข่าว การเผยแพร่มารยาทไทย การแสดงบทบาทสมมุติ รวมทั้งมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจ ความกระตือรือร้น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรมจริยธรรม และความรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สามารถปฏิบัติกิจกรรมเผยแพร่ ส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยได้อย่างเหมาะสมกับวัยตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม ของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในมาตรา 22 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของฮาร์ง บัวศรี (2531, หน้า 6) และแนวคิดของวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542, หน้า 48) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกันดังนี้ "หลักสูตร คือ แผนที่ได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนด" สอดคล้องกับแนวคิดของวิวัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, หน้า 64) สาลี รักสุทธี (2544, หน้า 10) และเกล็น แฮสส์ (Glen Hass)(ฮาร์ง บัวศรี, 2531, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกัน คือ มวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของอวัลย์ มาศจรัส (2545, หน้า 52) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้นๆ และหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน และสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962, p. 4) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเขา และงานวิจัยของสาลีณี อุดมผล (2540, ข) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเจียรระโนนนิล พบว่า ผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมงานวิจัยของณรงค์ ซาลี (2547, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัด

สุพรรณบุรี พบว่าการทดลองให้หลักสูตร พบว่า นักเรียนสนใจตั้งใจทำกิจกรรม นำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. ผลการประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยได้ประเมินหลักสูตร ดังนี้ ประเมินในระหว่าง ใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความสนใจ ความกระตือรือร้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประเมินผลหลังการใช้หลักสูตรด้านความรู้ความเข้าใจที่มีต่อหลักสูตร พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการปฏิบัติกิจกรรมเผยแพร่ ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย พบว่า กิจกรรมมีความน่าสนใจ การปฏิบัติกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ผลงานมีคุณภาพ แต่ยังขาดความคิดสร้างสรรค์ ด้านความพึงพอใจ พบว่า ในภาพรวมนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมในหลักสูตร มีข้อที่ต้องปรับปรุงคือ เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมการเรียนน้อยเกินไป และควรสอนให้ช้าลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 138-139) ได้อธิบายสรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคูณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลจากการวัดผลในแง่ต่างๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าประการใด มีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้รับผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หรือมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 56) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและศึกษาข้อมูลรวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตรวจสอบหลักสูตรว่ามีข้อดี จุดอ่อนในเรื่องใด รวมทั้งผลการใช้หลักสูตรมีคุณค่าและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และแนวคิดการประเมินหลักสูตรของรุจิร ภูสาระ (2545, หน้า 35) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรอาจครอบคลุมความหมายต่อไปนี้ การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน การอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 249) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการพิจารณาคัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไข เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของกูด (Carter V. Good, 1945) (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือ การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนรู้ภายในขอบข่ายของการสอนที่เน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจใน ความถูกต้องของจุดมุ่งหมายความสัมพันธ์ และความต่อเนื่องของเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ของ วัดดูประสงค์เฉพาะ และสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam Daniel Let al)(สุนีย์ ภูพันธ์, 2546) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูลเก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม และงานวิจัยของสาสินี อุดมผล (2540, ข) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอด

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องการเจียรไนหิน การประเมินหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการเจียรไนหินและมีเจตคติที่ดีต่อการเจียรไนหิน ส่วนที่ควรปรับปรุงในการพัฒนาหลักสูตรคือ เรื่องของเวลาเรียน งานวิจัยของตระการ ก้าวไกลกรรม (2544, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกลของโรงเรียนนายเรืออากาศการบริหารหลักสูตร พบว่า มีปัญหาความพร้อมของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น การประเมินคุณภาพหลักสูตรมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี มีความสอดคล้องกันระหว่างกรอบรูปแบบหลักสูตรที่กำหนด งานวิจัยของชวีรัตน์ สาส์ประเสริฐ (2545, หน้า 3) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุ อำเภออุ้มผาง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานโบราณวัตถุอำเภออุ้มผางก่อนและหลังใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร ผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มระยะเวลาในแต่ละแผนการสอน ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องระยะเวลาให้มีความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับเนื้อหา งานวิจัยของจิตรา ชูมณี (2545, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาท้องถิ่นอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับมัธยมศึกษาท้องถิ่นก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปฏิบัติหน้าที่เป็นมัธยมศึกษาท้องถิ่นได้ มีความคิดเห็นที่ดีต่อหลักสูตร และหลักสูตรควรปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการสอนให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเนื้อหา งานวิจัยของณรงค์ ซาลี (2547, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดสุพรรณบุรี 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า การจัดการกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ นักเรียน คุรุ มีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อน ใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนสามารถทำกิจกรรมและนำเสนอผลงาน ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ทรงศรี หอมจันทร์ (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชา ขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ผลการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า ควรมีการเพิ่มเนื้อหาขนมไทยประเภทอื่น และนักเรียนมีความพึงพอใจหลักสูตรขนมไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

5. ผลการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร จากการประเมินหลักสูตร นำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบเหมาะสมโดยมีข้อพิจารณาดังนี้ ด้านการนำไปใช้แล้วสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ด้านองค์ประกอบของหลักสูตรมีองค์ประกอบที่ครบถ้วน

สอดคล้อง ด้านคุณภาพของหลักสูตรเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพสามารถที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอนต่อไปได้ ข้อที่ปรับปรุง คือ เวลาที่สอนในแต่ละกิจกรรมที่จะต้องมีการปรับระยะเวลาเพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่มีจุดเน้นที่ต้องการให้เกิดทักษะแก่นักเรียนในด้านต่างๆ ที่ต้องใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก โดยเฉพาะนักเรียนมีจำนวนมาก และทักษะที่ต้องใช้ในกิจกรรมการเรียนเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาจึงจะเกิดทักษะกระบวนการ เช่น ทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม การสืบค้นข้อมูล การฝึกปฏิบัติมารยาท ฯ เป็นต้น และข้อต้องปรับปรุงอีกประเด็นหนึ่งคือควรจะสอนให้ช้าลง ดังนั้นจึงควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาให้เหมาะสม และการสอนให้เหมาะสมสอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิคม ชมภูหลง (2544, หน้า 239) ได้กล่าวแนวคิดในการประเมินหลักสูตรดังนี้ เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร เพื่อนำไปใช้แล้วสนองวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อตัดสินองค์ประกอบของหลักสูตรด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล มีความสอดคล้องกันหรือไม่ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ เพื่อตัดสินหลักสูตรว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องอะไรบ้างที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อตัดสินการบริหาร หลักการกำหนดไปใช้ในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อการติดตามประเมินและตรวจสอบผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนมีการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามที่หลักสูตรคาดหวังหรือไม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 250) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรดังนี้ เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้นโดยดูว่าหลักสูตรสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่างๆของหลักสูตรสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้ เพื่อตัดสินใจว่าการบริหารงานด้านวิชาการและบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆในหลักสูตร เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตร และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่เน้นให้หลักสูตรมีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองแคว"สรภิกขิตยา" อำเภอหนองแคว จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

จากประสบการณ์ในการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรเพิ่มเติม วิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 โรงเรียนหนองแค "สรีกัจพิทยา" อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี สามารถนำไปใช้ได้จริง และเกิดผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ครูควรศึกษารายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรให้เข้าใจ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
2. การนำหลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบันไปใช้ ควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนที่มีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะทักษะด้านกระบวนการคิด การจัดการ การนำไปใช้ควรจะมีการยืดหยุ่นโดยเฉพาะในเรื่องของระยะเวลา ควรปรับเวลาให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม และมีการทดลองใช้ก่อน เช่น วิชิตีภาพยนตร์ วิดีทัศน์ และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับกิจกรรมที่จะสอนสำรองไว้ เพราะอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นเฉพาะหน้า จะทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องใช้เอกสารประกอบการเรียนรู้ ครูควรมีความพร้อมในเรื่องของเอกสาร และควรมีการจัดเรียงลำดับการใช้เอกสารไว้ล่วงหน้า และเอกสารจะต้องมีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
5. การจัดทัศนศึกษา ครูจะต้องมีการประสานงานเรื่องสถานที่ จุดที่นักเรียนควรจะต้องได้รับความรู้ และต้องกลับมานำเสนอผลการไปทัศนศึกษาโดยการแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า จะทำให้การทัศนศึกษาได้รับผลตามที่คาดหวังไว้
6. กิจกรรมภาคปฏิบัติควรจัดระยะเวลาให้เหมาะสม และควรพัฒนาความกล้าแสดงออกของนักเรียนอย่างทั่วถึง มีการส่งเสริมให้กำลังใจ และประเมินผลการปฏิบัติให้นักเรียนได้รู้เป็นระยะๆ เพื่อเกิดการพัฒนาการเรียนรู้
7. การประเมินผลทุกครั้ง ควรแจ้งให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าถึงวิธีการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินตนเองด้วย
8. หลักสูตรเพิ่มเติมวิถีไทยกับเยาวชนไทยในปัจจุบัน สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้กับทุกโรงเรียน เพราะการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร เป็นข้อมูลที่มาจากส่วนกลาง และสภาพปัญหาที่พบโดยทั่วไป นอกจากนั้นยังสามารถนำวิธีการไปปรับใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาสาระอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรในเฉพาะด้านในมุขลิก ให้เป็นหลักสูตรเฉพาะทาง เช่น เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรได้ 1 หลักสูตร เพราะจะได้ผลประโยชน์เฉพาะด้าน การพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้หลายเรื่องจะทำให้ขาดความชัดเจน

2. ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผลการพัฒนาได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ควรเป็นบุคคลที่มีความสนใจทางด้านการศึกษา และกล้าแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริง ฉะนั้นผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องมีความรู้จักคุ้นเคยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาหลักสูตร

3. หลักสูตรในสถานศึกษามีความหลากหลาย สอดคล้องตรงกับความต้องการของท้องถิ่นในปัจจุบัน ฉะนั้นหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน